ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-121

20.09.2019

Міністру енергетики та захисту
довкілля України
ОРЖЕЛЮ О.А.

Шановний Олексію Анатолійовичу!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит народного депутата України Якименка П. В., оголошений на засіданні Верховної Ради України 20 вересня 2019 року, для розгляду і надання відповіді автору запиту і Голові Верховної Ради України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 7 арк. у 1 прим.

З повагою

Д. РАЗУМКОВ

121

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

№ 1 «19» вересня 2019 р.

Міністру енергетики та захисту довкілля України
Оржелю О. А.

Голові Державної служби геології та надр України
Кирилюку О.В.

Голові Харківської обласної державної адміністрації
Світличній Ю. О.

Начальнику Головного управління Національної поліції в Харківській області
Сокуренку В.В.

Харьківському міському голові
Кернесу Г.А.

Прокурору Харківської області
Данильченку Ю. Б.

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ
(в порядку статті 15 Закону України «Про статус народного депутата України»)

Щодо проведення перевірки діяльності ПРАТ «Харківський коксовий завод» та ПРАТ «Термолайф» на предмет порушення конституційних прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля, вжиття відповідних заходів реагування

Шановні Олексію Анатолійовичу, Олеже Васильовичу, Юліє Олександрівно, Валерію Васильовичу, Геннадію Адольфовичу та Юрію Броніславовичу!

Звертаюся до Вас як народний депутат України та член Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування, у зв'язку зі зверненнями жителів міста Харкова та активістів громадських організацій, що вкрай занепокоєні станом екології міста через забруднення навколишнього природнього середовища та діяльність ПРАТ «Харківський коксовий завод» й ПРАТ «Термолайф».

Підприємства функціонують в південно-західній частині міста, в долинах річок Лопань, Харків, Уди. Варто особливо наголосити на тому, що ця частина міста густо населена і є не промисловою зоною, а «спальним районом», де живуть люди, ходять до дитячих садків та навчаються у школах діти. Втім, заявники відзначають, що масштаби забруднення підприємств настільки великі, що впливають негативно не лише на екологію окремо взятого району, а й на навколишнє природнє середовище усієї області та в цілому України. Тож у своєму зверненні вони наголошують, що залишати ситуацію без належного реагування – злочинна недбалість, що може призвести до екологічної катастрофи.

Як свідчення значної екологічної небезпеки в загальноєвропейських масштабах активісти наводять той факт, що ситуацію активно вивчали незалежні експерти Пражського хіміко-технологічного університету і у своїх звітах, підготованих у рамках проекту «Досить труїти Україну: коаліція за чисте повітря» зробили свої висновки: встановили забруднення території міста Харкова навколо комплексу, що утворюють суб'єкти господарювання за їх оцінками першого, найвищого класу небезпеки.

У своїх звітах, опублікованих у 2018 році, експерти з Чехії назвали ПРАТ «Харківський коксовий завод» та ПРАТ «Термолайф» найбільшими забруднюючими підприємствами міста. У зразках проб, що були взяті на території Новобаварського району м.Харкова, експерти знайшли наступні отруйні речовини: **діоксин, синильна кислота, ртуть, миш'як, цинк, ДДТ, важкі метали.** Активістів та членів громадських організацій міста обурює ще й те, що ПРАТ «Харківський коксовий завод» та ПРАТ «Термолайф» розташовані на площі залягання Новожанівського родовища мінеральної води за адресою: вул. Карачівське шосе, 44, м. Харків.

За наведеною у зверненні інформацією, у серпні 2017 р. Державною екологічною інспекцією в Харківській області було проведено позапланову перевірку дотримання вимог природоохоронного законодавства під час використання Новожанівського родовища АТЗТ «Харківський коксовий завод», по закінченні якої складено акт №426/01-04/03-09 від 18.08.2017 р. В ході перевірки виявлено, що вказаними суб'єктами господарювання здійснюється забір води з підземного джерела, розташованого за адресою місто Харків Карачівське шосе, 44, всупереч припинення дії спеціального дозволу на користування надрами. Тим самим допущено самовільне користування надрами

що є порушенням статей 16, 19, 21 Кодексу України про надра. Щоправда, із матеріалів звернення вбачається, що тоді розрахувати розміри збитків, заподіяних державі, не вдалося через посилання Державної екологічної інспекції України на відсутність у Методиці розрахунку застосування коефіцієнтів, які враховують мінералізацію підземної води. **Однак очевидно, що збитки значні, адже мінеральна вода використовується до сьогодні у виробництві обох підприємств за ціною 74 коп. за кубічний метр.**

За хімічним складом вода свердловини №6-біс сульфатно-гідрокарбанатна кальцієво-натрієва з мінералізацією. В радіаційному відношенні вода безпечна, бактеріологічний стан задовільний. Крім того, Новожанівське родовище має регіональне значення. Тож викликає запитання ситуація, чому саме в Новобоварському районі на площі залягання Новожанівського родовища мінеральної води було дозволено розміщення найбільш екологічно небезпечних підприємств, які цілодобово експлуатуються без реконструкції й модернізації з 1932 року й по сьогодні. І це, судячи із заяв жителів міста, без права власності на будівлю, небезпечне обладнання й артезіанські свердловини, адже початковий власник – Московський Гіпрококс, який виступає на додачу ще й бенефіціаром від господарської діяльності по виробництву коксу й мінеральної вати.

Голова громадської організації «Екоцид. НЕТ» наводить інформацію, відповідно до якої використання в господарській діяльності підприємств Новожанівського родовища мінеральної води незаконне, адже ліцензія на видобуток мінеральної води для технологічних потреб ПРАТ «Харківський коксовий завод» та ПРАТ «Термолайф» не видавалася, а без ліцензії використання родовищ корисних копалин загальнодержавного значення не дозволено.

Законом України від 07.02.91 р. N 698-XII «Про підприємництво» визначено перелік видів підприємницької діяльності, що не можуть здійснюватись без ліцензії; серед них - пошук (розвідка) та експлуатація родовищ корисних копалин.

Законом України від 01.06.2000 р. N 1775-III) "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" (далі - Закон N 1775-III дещо змінено перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, відповідно до якого ліцензуванню підлягає і такий вид діяльності, як пошук (розвідка) корисних копалин. Цим же Законом також встановлено, що види господарської діяльності, крім випадків, передбачених частиною другою ст. 2, які не включено до переліку видів господарської діяльності, встановленого ст. 9 цього Закону не підлягають ліцензуванню.

Згідно зі ст. 16 Кодексу України про надра та з постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.95 р. N 709 "Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів (ліцензій) на користування надрами" передбачено надання надр у користування шляхом оформлення спеціальних дозволів (ліцензій) на:

- *геологічне вивчення, в тому числі дослідно-промислову розробку родовищ корисних копалин;*
- *видобування корисних копалин.*
- *На зазначені види користування надрами отримується спеціальний дозвіл (ліцензія) у порядку, визначеному постановою N 709.*

Спеціальні дозволи (ліцензії) на користування надрами надаються суб'єктам підприємницької діяльності - як юридичним, так і фізичним особам, на всі без винятку корисні копалини, в тому числі й на підземні прісні та мінеральні води.

Враховуючи зазначене, підприємствам необхідно було отримати спеціальний дозвіл (ліцензію) на видобування мінеральної води.

У зверненні наведено інформацію, що стара дослідна лабораторія Московського Гіпрококса замість демонтажу була перетворена у підприємство з повним циклом виробництва коксу. При цьому коксові батареї закінчили безпечний термін експлуатації в далекому 1952 році, а технологія вологого тушіння коксу надзвичайно небезпечна й заборонена в Європі, до якої ми так прагнемо наблизити законодавство й нормативи роботи підприємств.

З звернення також вбачається, що на додачу до функціонування АТЗТ «Харківський коксовий завод» з 2005 року жителі міста зіткнулися з новою небезпекою – за тією ж адресою з'явився ПРАТ «Термолайф» - хімічне виробництво утеплювача з базальту, що, виходячи з даних дослідження чеських експертів, викидає в повітря канцерогени.

Таким чином, судячи із даних заявників, потенційно небезпечне обладнання по виробництву мінеральної вати значиться у дозвільному документі на експлуатацію, але прописано без зазначення країни його виготовлення й встановлених строків експлуатації.

Звичайно такі викиди у навколишнє природнє середовище не могли не відобразитися на здоров'ї населення, що мешкає у зоні викидів хімічних речовин першого класу небезпеки. Статистика медичних закладів показала страшні цифри – перевищення середньостатистичного показника захворюваності лише бронхо-легеневими захворюваннями в 3078 разів, навіть у порівнянні з житловим районом Рогань, що знаходиться в 10 км від джерела викидів. За іншими неінфекційними захворюваннями різниця в показниках захворюваності складає 15-20 разів.

В Україні існує Методика розрахунку ризиків для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря, наведена в Наказі Міністерства охорони здоров'я від 13.04.2007 року № 184. Виходячи з цієї методики, гранична норма 1 онкохворий на 1000, а фактична цифра у зоні викидів підприємств ще в 2017 році склала 19 чоловік, як відзначають заявники.

Відповідно до ст. 16 Конституції України, забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, є обов'язком держави.

Згідно ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Відповідно до ст. 49 Основного закону, кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я

забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Варто також відзначити той факт, що громадські активісти й небайдужі мешканці міста зверталися в Новобаварський відділ поліції ГУНП в Харківській області, було відкрито кримінальне провадження за ст.164 Кодексу України про адміністративні правопорушення, однак без вмотивованої аргументації справу було закрито. Багаторічні суди також не зрушили справу з мертвої точки.

На підставі вищенаведеного, керуючись ст.15 Закону України «Про статус народного депутата України», -

ПРОШУ:

Міністра енергетики та захисту довкілля України:

1. Надати інформацію про підстави надання Міністерством екології та природних ресурсів України Дозволу №6310137900-117 на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами ПАТ «Термолайф» та Дозволу №6310137900-236 ПРАТ «Харківський коксовий завод» за адресою: м. Харків, вул. Карачівське шосе, 44 без отримання суб'єктами господарювання позитивних висновків державної екологічної експертизи на вимоги Закону України «Про екологічну експертизу», а з січня 2018 року - матеріалів ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ на вимоги Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» відповідно до вимог п. 5 Постанови КМУ від 11.07.2002 №956 та Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

2. Надати інформацію, на підставі яких документів юридична особа ПРАТ «Харківський коксовий завод» володіє матеріально-технічною базою для промислового виробництва коксу за адресою: вул. Карачівське шосе, 44 м. Харків.

Голову Державної служби геології та надр України:

Провести перевірку стану водного об'єкту загальнодержавного значення Новожанівське родовище мінеральної води з наступних питань:

1) Наявність Акту введення в експлуатацію Новожанівського родовища мінеральної води міжвідомчою комісією.

2) Наявність ліцензійної справи та дотримання підприємством ліцензійних умов по користувачу надрами ПРАТ «Харківський коксовий завод» та ПРАТ «Термолайф».

3) Перевірити та надати інформацію про наявність дозвільних документів на буріння артезіанських свердловин, актів введення в експлуатацію артезіанських свердловин Новожанівського родовища міжвідомчою комісією.

4) Перевірити наявність дозвільних документів від ГУ Держгірпромнагляд на експлуатацію устаткування по видобутку води із надр, дозвіл на проведення робіт по видобутку води із надр у ПРАТ «Харківський коксовий завод» та ПРАТ «Термолайф» на відповідність вимогам Постанови КМУ від 26.10.2011 року № 1107.

5) Перевірити наявність облаштованої 100 метрової санітарно-захисної

зони навколо артезіанських свердловин до Новожанівського родовища для захисту від техногенного забруднення охоронюваного державою водного об'єкту.

5) Перевірити та надати інформацію про наявність Погодження від Держгеонадра України на будівництво промислової нерухомості та небезпечного обладнання промисловому комплексу ПРАТ «Харківський коксовий завод» та промислової нерухомості та обладнання ПРАТ «Термолайф» на вимоги НАКАЗУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ від 22.02.2013 року № 97 на охоронюваній площі залягання корисної копалини загальнодержавного значення – води мінеральної сульфатно-магнієвої гідро-карбонатної.

7) Навести причини чому не було забезпечено своєчасну передачу Новожанівського родовища мінеральної сульфатно-магнієвої гідрокарбонатної води на баланс Міністерства охорони здоров'я України на вимоги Кодексу про надра, Водного кодексу України.

8) Передати до Аудиторської палати України матеріали по використанню Новожанівського родовища з дати отримання дозволу на користування надрами для розрахунку збитків, нанесених державному бюджету України через різницю у ціні фактичного використання мінеральної води у технологічному процесі на підставі виданих дозволів на користування надрами та виданих дозволів на спеціальне водокористування - Департаментом екології та природних ресурсів Харківської обласної державної адміністрації за ціною 74 копійки за кубічний метр води.

Голову Харківської обласної державної адміністрації:

Взяти під контроль ситуацію із господарською діяльністю ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ КОКСОВИЙ ЗАВОД» та ПРАТ «ТЕРМОЛАЙФ. Провести перевірку дотримання підприємствами стандартів, технічних умов та санітарних правил, додержання правил благоустрою.

Начальника Головного управління Національної поліції в Харківській області:

1. Провести розслідування для перевірки даних щодо законності господарської діяльності промислового комплексу за адресою : м. Харків, вул. Карачівське шосе,44, створеного та експлуатованого юридичними особами ПРАТ «Харківський коксовий завод» та ПРАТ «Термолайф», провести заходи для забезпечення громадської безпеки населення та дезактивації отруйних речовин у навколишньому середовищі навкруги промислового комплексу у разі підтвердження фактів забруднення навколишнього природного середовища небезпечними речовинами.

2. Зобов'язати Департамент територіального контролю Харківської міської ради вжити заходів по знесенню самочинно збудованих об'єктів згідно Рішення виконкому ХМР від 22.05.2019 р. № 365.

Харьківського міського голову:

1. У разі підтвердження фактів незаконності розміщення й здійснення господарської діяльності ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ КОКСОВИЙ ЗАВОД» та

ПРАТ «ТЕРМОЛАЙФ», надати розпорядження керівнику Департаменту територіального контролю подати позов до суду про знесення об'єктів на охоронюваному водному об'єкті загальнодержавного значення.

2. Перевірити законність укладення договорів оренди землі й наявність землевпорядної документації відповідно до вимог Земельного кодексу України ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ КОКСОВИЙ ЗАВОД» та ПРАТ «ТЕРМОЛАЙФ» на площі залягання Новожанівського родовища мінеральної води.

Прокурора Харківської області :

У разі підтвердження фактів порушень діючого законодавства у ході господарської діяльності ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ КОКСОВИЙ ЗАВОД» ТА ПРАТ «ТЕРМОЛАЙФ» та забруднення житлових територій м.Харкова отруйними речовинами, відрити кримінальні провадження відповідно до норм законодавства України.

З повагою

Павло ЯКИМЕНКО
(посвідч.№95)